

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-GERMANСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

Спеціальність 7.02030304 Переклад

Освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ У РОМАНАХ І. ІЛЬФА ТА Є. ПЕТРОВА НА
АНГЛІЙСЬКУ МОВУ (+ CD)

студентки VI курсу
заочної форми навчання

НОВИЦЬКОЇ К.І.
Кристини Ігорівни

Науковий керівник:

к. філол. н., доцент

БОЛДИРЕВА А.Є.

(підпис керівника)

Рецензент:

к. філол. н., доцент

ТХОР Н. М.

Рекомендовано до захисту
кафедрою теорії та практики перекладу
Протокол засідання кафедри
№ 11 від 23.05.13
Завідувач кафедри.....
к. ф. н., доцент Болдирева А.Є.

Захищено на засіданні ДЕК № 1
протокол № 2 від 13.06.13
Кількість балів... 83
Оцінка ECTS... C
Національна шкала... добре
Голова ДЕК...
к.ф.н., доцент Єрьоменко С. В.

ОДЕСА 2013

645464

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Реалія як об'єкт дослідження.....	6
1.1. Визначення поняття «реалія».....	6
1.2. Класифікації реалій.....	10
1.3. Осмислення реалій.....	15
1.4. Способи перекладу реалій.....	16
РОЗДІЛ 2 Особливості передачі реалій в художньому тексті на англійську мову.....	20
2.1. Реалії в романах І. Ільфа та Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля».....	20
2.2. Переклад реалій в романах І. Ільфа, Є. Петрова « Дванадцять стільців» та «Золоте теля» на англійську мову.....	22
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	41
SUMMARY.....	45

ВСТУП

Переклад як наука по мірі свого розвитку охоплює велику кількість проблем і спірних питань. Намагаючись відповісти на питання «як перекладати?» дослідники звертають увагу на різноманітні об'єкти перекладу, які частіш за все є дискусійними.

Переклад грає велику роль в культурному розвитку людства. Завдяки перекладу люди однієї країни знайомляться з життям інших народів за допомогою художніх творів. В зв'язку з цим завданням перекладача є передати засобами іншої мови цілісно й вірно зміст оригіналу, зберігаючи його національну своєрідність. Дослідження питання, яке пов'язане з переданням своєрідності у перекладі, зводиться, головним чином, до розкриття засобів передачі слів, які позначають реалії.

Головні труднощі передачі реалій: 1) відсутність в перекладній мові співвідношень (еквіваленту, аналога) через те, що носії мови не мають об'єкту, який позначається реалією (референта) і 2) необхідність разом з предметним значенням передати ще й колорит – її національну та історичну забарвленість [13: 247].

Дана робота присвячена дослідженню мовних реалій і способам їх перекладу; ця проблема є однією з найбільш дискусійних та актуальних в перекладознавстві.

Актуальність даної теми полягає в тому, що перекладач зустрічається з проблемою передачі реалій дуже часто. Реалії завжди представляють особливу складність в процесі перекладу, тому що відносяться до не співпадаючих елементів мови і позначають поняття, незнайомі іншим культурам. З іншого боку, ці складності викликають інтерес до даної проблеми.

Метою цієї роботи є розгляд основних способів передачі реалій в романах І. Ільфа, Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля» на англійську мову.

Для реалізації даної мети необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути літературу з теми дослідження;
- дати визначення поняття реалія, її видів;
- класифікувати реалії в досліджуваних романах;
- порівняти текст оригіналу з текстом перекладу;
- розглянути особливості перекладу російських реалій на англійську мову;
- виявити та описати види найбільш характерних перекладацьких рішень при перекладі реалій з російської на англійську мову;
- провести кількісний аналіз реалій та способів їх передачі у мові перекладу у романах.

Об'єктом дослідження є реалії, що функціонують у художньому тексті.

Предметом даного дослідження є способи передачі реалій з російської на англійську мову.

Наукова новизна роботи полягає в дослідженні функціонування реалій в романах І. Ільфа та Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля» та особливостях їх перекладу на англійську мову для відтворення національного колориту творів.

Матеріалом дослідження є романи російських радянських письменників початку ХХ ст. І. Ільфа і Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля», та їх переклад на англійську мову, виконаний Джоном Річардсоном та Чарльзом Маламутом. Методом суцільної вибірки відібрано 410 реалій та проаналізовано способи їх перекладу на англійську мову. Звичайно вони представляють інтерес з точки зору передачі їх оригінальності, колориту, емоційно-експресивного забарвлення.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що його результати поглиблюють уяву про особливості функціонування реалій у художньому тексті, дають змогу встановити основні способи їх перекладу з російської на англійську мову.

Практичну цінність роботи визначає можливість використання її матеріалів та результатів при викладанні курсів «Лексикологія англійської мови», «Стилістика англійської мови», «Інтерпретація тексту», «Теорія та практика перекладу», при підготовці спецкурсів з аналітичного читання, лінгвокультурології, лексичних питань перекладу тощо, а також при написанні курсових, фахових, дипломних та магістерських робіт.

У процесі дослідження були використані наступні методи: спостереження, порівняльний, описовий, кількісний, метод зіставлення, метод компонентного аналізу та суцільної вибірки.

Робота складається із ВСТУПУ, в якому розглядається тема, актуальність та мета, матеріал та предмет, об'єкт та наукова новизна дослідження, визначається теоретичне значення та практична цінність роботи РОЗДІЛУ I, який містить теоретичні питання стосовно загальної теорії перекладу, визначення поняття реалії такими перекладознавцями, як С. Влахов, С. Флорін, Г. Д. Томахін та іншими, а також особливості вживання реалій у художньому тексті, РОЗДІЛУ II, в якому дається загальний опис та систематизація реалій в романах І. Ільфа та Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля» та аналізуються різні способи передачі реалій з російської на англійську мову, СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, в якому перераховуються матеріали, використані нами для даного дослідження, (всього 47 позицій) ВИСНОВКІВ, в яких ми підводимо підсумки нашого дослідження. Робота закінчується резюме англійською мовою.

Робота виконана у межах наукової теми кафедри теорії та практики перекладу № 248 «Лінгвокультура та переклад у сучасному парадигмальному просторі».

ВИСНОВКИ

Проблема дослідження способів перекладу реалій до тепер залишається невирішеною. Це пов'язано не тільки з різноманітними поглядами перекладознавців на дане питання, але й з великою кількістю факторів та нюансів, які впливають на його вирішення.

Проблема перекладу реалій послугувала основою багатьох наукових робіт. Дане питання, по суті, складається з декількох суперечливих моментів. Різні перекладознавці сперечалися і до цих пір сперечаються щодо самого поняття реалія; існує багато суперечливих поглядів по питанню класифікації реалій. Спірним також являється питання про виділення та розмежування безпосередньо способів перекладу реалій, а також про правомірність та необхідність застосування того чи іншого способу чи фактору, які накладають на їх вживання певні обмеження.

У нашій роботі ми користувалися поглядами на проблему таких відомих перекладознавців, як Бархударов Л. С., Влахов С., Комісаров В. Н., Федоров О. В., Флорін С., та інших.

Збереження національної своєрідності оригіналу, який припускає функціонально вірне сприйняття і передачу цілого поєднання елементів – задача надзвичайно складна в плані як практичного її рішення, так і теоретичного аналізу. Можливості її рішення на практиці і розгляду в теорії пов'язані також із ступенем реально існуючих у перекладача і наявних або передбачуваних у читача фонових знань про життя, зображене в оригіналі. Разом з поширенням фонових знань може певної еволюціонувати і уявлення про національну специфічність того або іншого оригіналу; у міру того, як дійсність іншої країни стає звичайною і знайомою, вона, наближаючись до читача, може і втратити до певної міри свою специфічність.

Питання про відображення міжмовної дійсності реаліями – один з самих важливих в теорії перекладу. В ньому поєднується цілий ряд різнорідних елементів, таких як перекладацький аспект країнознавства,

культура перекладача, врахування фонових знань читача перекладу в порівнянні з звичним сприйняттям і психологією читача оригіналу та чимало літературознавчих та лінгвістичних моментів.

Методом суцільної вибірки нами було знайдено та проаналізовано 410 реалій у досліджуваних текстах. Відібрані нами реалії ми систематизували згідно з предметним поділом, що виділяють у своїй класифікації С. Влахов і С. Флорін. В текстах романів було знайдено 71 географічну реалію. Кількість етнографічних реалій складає 128. Та найбільше нами було виділено суспільно-політичних реалій, їх кількість 211.

Всі наведені у тексті приклади демонструють різноманітність прийомів, які можна використовувати при перекладі реалій. Але застосування того чи іншого прийому на практиці обмежується різними факторами (необхідність або необов'язковість передачі колориту, орієнтування тексту на певне коло читачів), від яких залежить вибір способу перекладу.

З точки зору частотності вживання прийомів практично всі способи використовуються часто. Це свідчить про перевагу перекладачів дотримуватися тексту оригіналу і при виборі того чи іншого прийому керуватися авторським задумом.

Слід також відзначити залежність вибору прийому перекладу реалії від досвіду перекладача і його знання про одержувача тексту. Це більшою мірою стосується перекладу реалій, які мають регулярні відповідності в мові перекладу. Однак, зупинивши свій вибір на певному прийомі, перекладач повинен розуміти, що він несе перед автором і одержувачем перекладу повну відповідальність за свою діяльність.

В нашій роботі було проаналізовано способи передачі реалій в текстах російськомовних романів І. Ільфа, Є. Петрова «Дванадцять стільців» і «Золоте теля у англійському перекладі, виконаному Джоном Річардсоном та Чарльзом Маламутом. Ми дослідили переклад всіх знайдених нами 410 реалій. Аналіз перекладу реалій ми проводили згідно з класифікацією

способів перекладу реалій Л.С. Бархударова, який наголосив на наступних способах перекладу реалій:

1. Транскрипція / транслітерація.
2. Калькування.
3. Функціональна заміна.
4. Описовий переклад / пояснення.
5. Трансформаційний переклад.

Найчастішим способом перекладу реалій на англійську мову у досліджуваних романах було використання функціональної заміни (40%). Цей спосіб є результатом вибору одного з можливих синонімів абсолютному еквіваленту. Національний колорит при цьому способі перекладу збережено у більшості випадків, але, як свідчать приклади, цей спосіб перекладу часто є єдино можливим і достатньо ефективним.

Другим за частотністю є описовий переклад (25%). Як продемонструвало дослідження, описовий переклад завжди веде до втрати національного колориту, хоч і зберігає смисл.

За допомогою способу калькування було перекладено 20% реалій. Калькування є досить ефективним способом перекладу реалій, проте інколи при збереженні змісту може втрачатися колорит.

Перекладач використовує транскрипцію / транслітерацію як прийом перекладу реалій для збереження національного колориту та змісту реалій у творі. У романах «Дванадцять стільців» та «Золоте теля» за допомогою цього способу перекладаються назви закладів та побутові реалії характерні для російської дійсності. Було знайдено 10 % таких реалій.

І лише 5% реалій у романах було передано за допомогою трансформаційного перекладу. У більшості випадках при перекладі використовували генералізацію.

Підводячи підсумок проведеного дослідження щодо способів передачі реалій у романах І. Ільфа, Є. Петрова «Дванадцять стільців» та «Золоте теля», ми можемо зробити висновок, що у більшості випадках національний

колерит було збережено внаслідок використання таких способів перекладу реалій, як транскрипція / транслітерація та функціональний аналог. Проте, на жаль, не рідкими були також випадки втрати національного колориту, що несуть реалії певної культури. Це відбувалося внаслідок використання трансформаційного перекладу, описового перекладу та інколи калькування.

В цілому, треба зазначити, перекладачі непогано впоралися з перекладом на англійську мову такого складного культурного явища, як реалія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бархударов Л. С. Перевод советизмов. Москва: Международные отношения, 1979. – 234 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
3. Бреус Е. В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский. – М.: УРАО, 1998. – 207 с.
4. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. – М: Международные отношения, 1980. – 320 с.
5. Виноградов В.С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. М.: Издательство Московского университета, 1978. - 172 с.
6. Виноградов В.С. Перевод: Общие и лексические вопросы. – М.: Университет, 2004. – 235 с.
7. Влахов С. Флорин С. Непереводимое в переводе. - М.: Международные отношения, 1986. - 416 с.
8. Ершов Л. Ф. Советская сатирическая проза 20-х годов. – Москва – Ленинград: Издательства академии наук СССР, 1960. – 282 с.
9. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1989. – 215 с.
10. Казакова Т. А. Практические основы перевода. – С. Петербург: Издательство «Союз», 2001. – 214 с.
11. Казакова Т. А. Стратегии решения задач в художественном переводе. – М.: Высшая школа, 1988. – 336 с.
12. Ковалева Т. П. Лингвопоэтические особенности изображения вещественного мира в английской художественной прозе XVIII – XX вв.: Дисс. ...канд. филол. наук. – Киев, 2000. – 226 с.
13. Комиссаров В. Н. Теория перевода. – М.: Высшая школа, 1990. – 265 с.

14. Комиссаров В. Н., Рецкер А. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1960. – 176 с.
15. Комиссаров В.Н., Черняковская Л.А., Латышев Л.К. Текст и перевод. М.: Наука, 1988. – 165 с.
16. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.
17. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 448 с.
18. Крупнов В.Н. В творческой лаборатории переводчика. - М. : Международные отношения, 1976. - 192 с.
19. Крупнов В.Н. Курс перевода. - М.: Международные отношения, 1979. - 232 с.
20. Кудряшов. В.С. Семантико-прагматический аспект перевода реалий//Тетради переводчика. - М.: Высшая школа, 1989. Вып. 23. – с.48.
21. Латышев Л. К. Курс перевода. Эквивалентность перевода и способы ее достижения. - М.: Международные отношения, 1981. – 112 с.
22. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Проблемы перевода. - М.: Международные отношения, 1976. - 205 с.
23. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Теория и практика перевода с английского языка на русский. - М.: Изд-во лит-ры на иностр.яз. 1963. – 263 с.
24. Левый И. Искусство перевода. - М.: Прогресс, 1974. – 397 с.
25. Любимов Н.М. Перевод – искусство. - М.: Сов. Россия, 1977. - 80 с.
26. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. – М.: Московский лицей, 1996. – 190 с.
27. Морозов М.М. Пособие по переводу русской художественной прозы на английский язык. - М.: Изд-во лит-ры на иностранных языках, 1956. - 146 с.
28. Паморозская Н.И. Роль слов-реалий в создании культурного фона художественного произведения//Лексика и культура. Тверь: Тверской государственный университет, 1990. – С.59-62.

29. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
30. Родионова Л.З., Левит Д.С. Роль фразеологических средств и фоновых знаний в повышении общеобразовательного уровня//Язык и культура: библиографический аспект проблемы. Уфа: РИО Госкомиздата БАССР, 1990. – С. 147-148.
31. Сапожникова Л.Н. Культурный компонент лексического значения собственных имен и их адъективных дериватов//Лексика и культура. Тверь: Тверской государственный университет, 1990. – С.86-91.
32. Секирин П.В, Язык и культура – два уровня антропонимического анализа//Язык и культура: библиографический аспект проблемы. - Уфа: РИО Госкомиздата БАССР, 1990. – С. 155-156.
33. Томахин Г.Д. Реалии-американизмы. - М.: Высшая школа, 1988. – 239 с.
34. Томахин Г.Д. Реалии в языке и культуре//ИЯШ, 1997. - №3. – С.13-18.
35. Федоров А. В. Введение в теорию перевода. – М.: Литература на иностранных языках, 1958. – 370 с.
36. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. – СПб: Филология Три, 2002. – 414 с.
37. Флорин С. Муки переводческие: практика перевода. М.: Высшая школа, 1983. - 184 с.
38. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы. Аспекты. – М.: Наука, 1988. – 364 с.
39. Языкова Е.В. Интерпретация текста и проблемы художественного перевода//Язык и культура: библиографический аспект проблемы. Уфа: РИО Госкомиздата БАССР, 1990. – 200 с.
40. Ильф И. И., Петров Е. Двенадцать стульев. – Художественная литература, 1990. – 623с.
41. Ильф И., Петров Е. Золотой теленок. – АСТ Москва, Хранитель, 2007. – 448 с.

42. Ilf I., Petrov E. The Twelve Chairs. Электронный ресурс. Режим доступа: [lib. Ru/ILFPETROV/ilf_petrov_12_chairs_eng/.txt](http://lib.Ru/ILFPETROV/ilf_petrov_12_chairs_eng/.txt)
43. Ilya Ilf and Eugene Petrov. The little golden calf. Authorized translation from the Russian by Charles Malamuth. - Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Library, 2005. – 402 с.
44. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: Советская энциклопедия, 1966. - 608 с.
45. Электронный ресурс.Режим доступа: http://wagapow_a_s/tomahin.shtml
46. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://referat.ru/referats/view/23656>
47. Электронный ресурс. Режим доступа :<http://ru.wikipedia.org/wiki/>